

LAPSEMME

2 | 2019

Mannerheimin Lastensuojeluliiton jäsenlehti

PSYKOLOGI

LEE MATTILA:

**”Palauta yhteys
lapseen, jos
kuohahtaa”**

UUSI SARJA

PERHESUHTEISTA:

**Rebekka Rohkea
ja isä**

Vinkit

KODIN TAVARA-
KAAOKSEN
KUKISTAMISEEN

Päiväkodin ABC:

MITÄ VANHEMMAN ON HYVÄ TIETÄÄ

Lisäksi

Miksi taapero haluaa aina saman kirjan? • Erityislasten sisaruus • Mukana nuorten ilmastolakossa

Höyhenhoitoa ja kuravelliä

Hyvä päiväkotipäivä syntyy hauskoista leikeistä, mukavista kavereista ja turvallisista aikuisista. Väliin mahtuu maistavaa ruokaa ja sopivasti lepoa. Päivä on suunniteltu tukemaan lapsen oppimista.

TEKSTI TIINA KIRKAS KUVAT TOMI NUOTSALO

Maaliskuun viimeinen perjantaiamu enteilee kevään lämpöennätystä. Taivas siintää sinisenä ja aurinko sulattaa lumilämpäreitä päiväkotiva-
lonan ympäristössä Järvenpäässä Tuusulanjärven rannalla.

Pihan kuraleikit saavat kuitenkin odottaa, sillä kello on vasta puoli kahdeksan ja päiväkotipäivä aluillaan.

Autot kääntyvät paikoitusalueelle, ja lapset saapuvat sisätiloihin, joissa alle 4-vuotaiden Kielot-ryhmässä heitä vastaanottavat varhaiskasvatuksen opettaja **Tiina Falck** ja lastenhoitaja **Liisa Tolonen**.

Myös päiväkodin johtaja **Riitta Olander** tervehtii lapsia ja vanhempia. Evialle hän taituroi ranskalaisen letin.

– Hei Siiri! Hei Niklas! Hei Teo! Huomenna Elmeri!

Olanderille on tärkeää, että jokainen lapsi tietää olevansa tervetullut päiväkotiin heti aamusta. Sisäruks Daniel ja Jadessa ovat tulleet jo aikaisemmin ja kokoavat nyt yhdessä junarataa.

Ennen aamupalaa kaikki lapset pesevät kätensä. Perjantaisin listalla on mannapuroa ja mukillinen maitoa. Siirille ja Teolle puuro maistuu, Niklas taas haluaa leipää.

– Mikä päivä tänään on? hän kysyy.

– Perjantai on peikon päivä. Sitten on

kaksi vapaapäivää, Falck vastaa.

Hän osoittaa valkotaululle kiinnitettyjä pahvikortteja, joista lapset voivat hahmottaa viikon kulun. Jokaista viikonpäivää kuvaa eläin – paitsi siis peikon perjantaita.

Kun puurot ja leivät on syöty ja maito juotu, lapset ottavat kukin omasta purkistaan ksylitolipastillin. Sitten Siiri ja Teo leikkivät duploilla Falckin kanssa. Viereisessä huoneessa Onni paistaa Toloselle lettuja ja tiskaa astioita.

JOS KOTI-ikävä YLLÄTTÄÄ

Kesken leikin Niklas käy varmistamassa päivärytmin seinään kiinnitetystä kuvataulusta: syödään, leikitään, ulkona, syödään, pissalle, nukutaan, syödään, pissalle, ulkona, haetaan kotiin, hän lukee.

– Eri värisin teipein olemme merkinneet hetken, jolloin äiti tai isä tulee hakemaan. Kun ikävä yllättää, lapset näkevät, että välipalan tai ulkoilun jälkeen he pääsevät kotiin, Tiina Falck selittää.

Hän sanoo, että lapset saavat kaivata vanhempiaan ja itkeä ikävänsä. Heidän ei tarvitse tottua uusiin ihmisiin hetkessä.

– Luottamus rakentuu pikkuhiljaa. Siihen auttavat lämmin syli ja vierihoito.

Haikeana hetkenä lohtua tarjoavat myös turvalelut ja perhevalokuvat seinillä.

Ryhmä on koossa, kun vielä siskokset Oo-

*Nyt puhallamme turhan energian suun
kautta ulos ja hengitämme hyvää energiaa
nenän kautta sisään.*

na ja Lumi ovat hyväkselleet äitinsä vilkku-
sikkunasta hieman ennen yhdeksää. Viides-
tatoista lapsesta kolme on sairaana ja kaksi
viettää vapaapäivää.

Kun lastenhoitaja **Päivi Villa** saapuu töihin, tilanne on harvinaisen hyvä: kymmenellä lapsella on kolme kasvattajaa.

HENGITYS RAUHOITTA

Yhdeksältä Niklas kerää duplot laatikkoon ja asettuu muiden lasten kanssa piiriin omalle muotopalalalleen istumaan. Pienimmät lapset ovat jo siirtyneet Liisa Tolosen johdolla viereiseen huoneeseen askartelemaan pääsiäiskoristeita.

Omissa ryhmissään lapsilla on tilaa keskittyä tekemiinsä ja kasvattajilla aikaa paneutua heihin yksilöllisesti ja ikätasoisesti.

– Nyt puhallamme turhan energian suun kautta ulos ja hengitämme hyvää energiaa nenän kautta sisään, Päivi Villa sanoo.

Hengitysharjoituksella pienen lapsen ylivirittynyt mieli rauhoittuu. Se on tarpeen ryhmässä, jossa äänitaso herkästi nousee. Osasta lapsia tulee sähköisiä, osa vetäytyy omiin oloihinsa, Villa tietää.

Seuraavaksi lapset saavat kaivaa kangaspussista Lintu Salaperäisen erivärisiä munia ja kiinnittää ne vuorollaan seinälle. Danielin pahvimuna on sininen, Oonan lila ja Evian punainen.

– Eikö meidän pitäisi olla hiljaa? Evia kysyy, kun osa lapsista ei malta pysyä paikoillaan.

– Hyvä huomio! Ulkonakin linnut säikäh-
tävät kovaa ääntä, Tiina Falck vastaa.

Sitten onkin jo lupa liikkua. Lapset tekeytyvät tipuiksi, jotka nokkivat jyviä, kunnes Villa kuuluttaa: – Kettu tulee, pakko vaihtaa.

Nopeasti lapset hakeutuva tyhjälle muotopalalle, koska sääntöjen mukaan omalle ei saa jäädä.

HYVÄ JA HUONO KOSKETUS

Sitten taas rauhoitutaan. Ensin puhalletaan muovipillillä höyheniä, mikä vaatii hieman harjoitusta. Jotta höyhenen saa lentämään, pilliä ei imaista vaan siihen henkäistään voimakkaasti ”karhunhengityksellä”.

– Erilaiset suujumppaharjoitukset tukevat puheenkehitystä, Tiina Falck sanoo.

Höyhenen sujauttaminen pilliin vaatii puolestaan tarkkaa kättä ja silmää. Samaa harjoitellaan myös piirtämällä, maalaamalla ja monenlaisen taiteen tekemisellä.

Lopuksi osa lapsista jää ”höyhenhoitoon”, kun toiset lähtevät eteiseen pukutumaan. Siiri asettuu lattialle selälleen maakaamaan, ja muut lapset sivelevät häntä hellästi höyhenillä. Hän sulkee silmänsä ja pysyy aloillaan, vaikka höyhenet selvästi kutittavat.

– Muistakaa kysyä Siiriltä, saako häntä koskea, Päivi Villa muistuttaa.

Hän kertoo, että leikissä lapset oppivat tuntemaan omaa kehoaan ja omia rajojaan. Samalla he oppivat määrittämään omaa tilaansa ja kunnioittamaan muiden lasten vastaavaa tilaa.

Leikki opettaa myös erottamaan hyvän ja huonon kosketuksen: hyvästä kosketuksesta tulee hyvä mieli, huono tekee kipeää. Riitatilanteissa aikuiset muistuttavatkin lapsia hyvästä kosketuksesta.

– Opettellemme tunnistamaan ja nimeämään tunteita sekä sitä, kuinka tunteita voi rakentavasti ilmaista. Vihainen saa olla, mutta toista ei voi satuttaa, Falck sanoo.

LÄHTEKÄÄMME METSÄÄN

Kello on kymmenen ja lapset ovat vihdoinkin ulkona. Aidatulla pihalla on keinoja ja kiipeilyteline, mutta vain kuralleikit kiinnostavat. Siiri istuu maassa ja kokkaa, Evia touhuu puukotoksessa. Pojat ajelttavat kuorma-autoja.

Lapsen hoitopäivä päiväkodissa on usein pidempi kuin aikuisen työpäivä. Jaksamista tukevat sekä päiväkodin lepoaika että kodin rutiinit esimerkiksi iltarauhoittumisessa.

Pihaleikkien sijaan Tiina Falck päättää viedä lapset läheiseen metsään retkelle. Siellä lapset saavat hyppiä, loikkia, kiipeillä ja vaikkapa roikkua puunoksalla. Huomaamattaan lasten tulee liikkutta monipuolisemmin kuin tavallisissa pihaleikeissä.

Myös pienimmät lapset pääsevät mukaan, koska lapsia on tavallista vähemmän ja aikuisia enemmän. Ennen kuin portti aukeaa, lapset laskevat, että heitä on kymmenen ja aikuisia kolme.

Metsässä lapset laskevat kosteassa ruohossa pylymäkeä, joka vielä edellisellä viikolla oli lumen ja jään peitossa. Sitten he leikkivät keksimäänsä hoivaleikkiä, jossa yksi lapsi ikään kuin loukkaa itsensä ja muut tulevat häntä hoitamaan. Nyt hoivaa kaipaava Oona.

Seuraavaksi Falck kaivaa mustasta repusta luuppeja, joilla lapset ryhtyvät tutkimaan sammalta ja männyn kaarnaa. Osa lapsista kiikaroi ympäristöään. Vaivihkaa Falck kätkee metsään lintupehmolehjuja, joi-
ta lapset alkavat etsiä.

Hetken kuluttua Onni löytää käpytikan, Siiri talitiaisen. Pian löytyvät myös mustarastas, varpunen ja sinitiainen. Falck painelee lintuja, ja lapset kuulevat, miten ne luonnossa laulavat.

Sitten koittaa aika palata päiväkotiin ruokailemaan.

– Minulla ei maha murise, Niklas sanoo ja haluaa jatkaa retkeilyä.

Falck ei häntä hoputa vaan sanoo ymmärtävänsä poikaa. Hänen mielestään lasten kanssa pärjää myönteisellä ja myötätuntoisella asenteella: kieltämisen sijaan voi antaa mallia hyvästä käytöksestä.

– Ohjaamme lapsia hyvin kaveritaitoihin: huomioimaan toisemme ja olemaan avuliaita ja ystävällisiä toisillemme.

Lopulta suolatikun eli ”kuivatun madon”
voimalla Niklaskin asettuu jonoön ja var-

Mikä varhaiskasvatussuunnitelma?

Jokaiselle päiväkodissa ja perhepäivähoidossa olevalle lapselle laaditaan yhdessä vanhempien kanssa varhaiskasvatussuunnitelma. Se turvaa hänen lakisääteisen oikeutensa suunnitelmalliseen ja tavoitteelliseen kasvatukseen, opetukseen ja hoitoon.

Lapsen kielellisen, kulttuurisen ja katsomuksellisen taustan lisäksi suunnitelmassa huomioidaan hänen osaamisensa, vahvuutensa, kiinnostuksen kohteensa ja yksilölliset tarpeensa. Lapsen mielipide ja toiveet tulee huomioida suunnitelmassa.

Varhaiskasvatussuunnitelman tavoitteiden on tuettava lapsen kehitystä, oppimista ja hyvinvointia. Niitä tarkennetaan vähintään kerran vuodessa.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018.

”*Ohjaamme lapsia hyvin kaveritaitoihin: huomioimaan toisemme ja olemaan avuliaita ja ystävällisiä toisillemme.*

mistää muiden kanssa, että kaikki lapset ja aikuiset ovat tallessa.

PERUNA MAISTUU

Puolenpäivän aikaan, kun kurahaalarit ja muut ulkoiluvermeet on riisuttu ja ripustettu paikoilleen, lapset pesivät kätensä ja istuutuvat ruokapöytään. Tarjolla on lihakastiketta, perunaa ja salaattia. Teo toimii apulaisena ja jakaa ruokalautaset muille lapsille.

– Kiitos, Teo! Niklas sanoo.

Ruokahetki on rauhallinen, paitsi tänään Elmeriä ja Niklasta höpötyttää tavallista enemmän. Niklasta myös laulattaa.

Ruoka kuitenkin maistuu pojille. He pyytävät lisää perunaa, jota Päivi Villa käy heille noutamassa. Päiväkodissa lapset syövät sen, minkä jaksavat, mutta kaikkea on hyvä maistaa.

– Miksi me olimme tänään metsäretkellä, Niklas kysyy yhtäkkiä Päivi Villalta.

Kysymys on aiheellinen, sillä yleensä ryhmä metsäretkeilee tiistaisin.

– Olimme metsässä, koska tänään oli hieno ilma. Seurasimme kevättä ja näimme, kuinka jäämäki oli sulanut, Villa vastaa.

PÄIVÄUNILTA SOHVALLE SYLIIN

Ruokailun jälkeen on satuhetki ja sitten nukkumaan – tai ainakin lepäämään toiseen huoneeseen.

Tässäkin päiväkodissa kasvattajat saavat toisinaan muistuttaa vanhempia lasten unen tarpeesta. He tietävät, että suuri määrä vuorovaikutustilanteita rasittaa pientä lasta, ja keho tarvitsee hetken lepoa. Virkeä lapsi jaksaa taas leikkiä, oppia ja innostua uudesta.

Viimeistään kahden aikaan lapsia kuitenkin jo herätellään päiväunilta, vaikka Teo olisi kyllä nukkunut pitempäänkin. Hän saa rauhassa heräillä sohvalla Tiina Falckin sylissä.

Pikkuhiljaa muutkin lapset tulevat soh-

valle hieromaan unihiekat pois silmistä.

Evia on nähnyt ankaunia, Niklas autounia ja Oona heppaunia.

Falckille on tärkeää sylitellä lapsia päiväunien jälkeen ja muutenkin. Hän toivoo, että kaikki lapset kokevat päivän aikana, että heidät huomioidaan ja heistä tykätään.

– Lapsilla on oltava turvallinen olo. Se tarkoittaa muun muassa sitä, että henkilökunta ei vaihdu liiaksi ja muutoksia ennakoidaan.

Nyt erityishuomiota saa Elmeri, jonka unet ovat jääneet lyhyiksi, ja siksi häntä kiukututtaa. Välipala ei maita, eikä oikein mikään tunnu hyvältä.

Paha mieli alkaa hälvetä vasta, kun äiti tulee isosiskon ja pikkuveljen kanssa hakemaan ennen kello kolmea.

Muille lapsille jugurtti, mysli ja hedelmäsose maistuvat.

KOHTA KOTIIN

Välipalan jälkeen on hetki aikaa leikkiä ennen kuin taas puetaan ja lähdetään ulos.

Pihalla kuraleikit jatkuvat. Lapiot, ämpärit ja hiekkamuotit ovat kovassa käytössä, ja kakkuja ja keittoja syntyy nopeasti monenlaisia.

Onnia kuitenkin huolettaa, löytyykö hänelle omaa kuorma-autoa. Löytyyhän se, ja ralli alkaa.

Neljän aikaan osa lapsista hakeutuu portin luokse ja vaivihkaa tarkkailee, joko äiti, isä tai joku muu läheinen on jo tulossa hakemaan.

Siirikin on jo saanut kurakeittonsa valmiiksi ja odottaa keinun luona kotiinläähtöä. Lopulta äiti ja vaari tulevat. Päivi Villa kertoo heille päivän kuulumiset ja toivottaa hyvää viikonloppua.

Samalla portin avauksella lähtee myös Onni äitinsä kanssa.

Vielä tunti, ja päiväkotipäivä on päätöksessä ja kaikki lapset ovat poistuneet koteihinsa.

”*Lapsilla on oltava turvallinen olo. Se tarkoittaa muun muassa sitä, että muutoksia ennakoidaan.*

TÄRKEINTÄ ON LUOTTAMUS

Päiväkotipäivää tukee se, että vanhemmat ja kasvattajat keskustelevat avoimesti mieltä askarruttavista asioista, päiväkoti Valonan johtaja Riitta Olander sanoo.

Valona on yksityinen päiväkoti, jossa luottamusta ryhdytään rakentamaan jo ennen kuin lapsi aloittaa hoidossa. Vanhemmat tutustuvat lapsen kanssa päiväkotiin, ja päiväkodin kasvattaja vieraillee lapsen kotona.

– Se luo tuttuutta ja turvallisuutta.

Usein vanhemmat haluavat kuulla päiväkotipäivän päätteeksi lapsen arkitoimista, kuten syömisestä ja nukkumisesta.

– Lisäksi kerromme, miten lapsen oma varhaiskasvatussuunnitelma on toteutunut: miten hän toimii ryhmässä, pysyykö kynä kädessä tai millaisia leikkejä kavereiden kanssa syntyy.

Kasvattajat taas haluavat kuulla, mitä lapselle kotona kuuluu: miten aamu on sujunut ja onko perheessä tapahtunut jotain, joka voi vaikuttaa lapsen mielialaan tai jaksamiseen.

– Lyhyetkin päivittäiset keskustelut ovat arvokkaita, Olander sanoo.

Hän muistuttaa, että usein lapsen hoitopäivä on pidempi kuin aikuisen työpäivä. Siksi vanhempien on hyvä ymmärtää lapsen unen ja levon tarve päiväkotipäivän aikana. Myös iltarauhoittuminen ja tutut, toistuvat rutiinit auttavat jaksamaan päiväkodissa.

Olander myös toivoo, että vanhemmat noudattavat sovittuja hoitoaikoja.

– On lapsen etu, että henkilökunnan työajat vastaavat lasten hoitoaikoja.

Lapselle on hyvä pukea rennot ja mukavat vaatteet, joilla voi touhuta rauhassa ja jotka voivat liikaantua päivän leikeissä.

– Kura nenänpielessä ja hiekkaa housunlahkeessa kertovat, että hommia on tehty ja hauskaa on ollut, Olander sanoo.

Hän toivottaa vanhemmat tervetulleiksi päiväkotiin vaikkapa koko päiväksi.

– Se antaa tuntumaa oman lapsen ja hänen kavereidensa päiväkotipäivään. Päiväkoti on koko perheen paikka.

Verkkovinkki!

Lisää tärppejä kodin ja päiväkodin yhteistyöhön löydät MLL:n Vanhempainnetistä.

► mll.fi/kasvatuskumppanuus